

Projektni sastanak i radionica
Univerzitet Donja Gorica, Plantaže 13. jul, MANT
17-18.06.2021.

Zapisnik

Nastavljajući projektne aktivnosti u Podgorici je tokom dva dana (17. i 18. jun) održan radni sastanak i radionica. Sastanak i radionica su prevashodno bili namjenjeni učesnicima Erasmus+ Viral projekta, a domaćin je bio Univerzitet Donja Gorica. Učesnici su blagovremeno obavješteni o najznačajnijim detaljima sastanka putem programa (agende). Učesnici su izvršili registraciju putem online upitnika.

Na skupu je učestvovalo 39 učesnika, obzirom na obim aktivnosti na projektu i potrebu donošenja odluka u realizaciji. Učesnici i diskutanti su bili koordinatori i predstavnici radnih paketa WP 2.4, WP2.7, WP4.2 i WP4.3. Uz saglasnost svih učesnika materijali sa sastanka se mogu koristiti za dalju distribuciju i popularizaciju ove tematike.

Tokom prvog radnog dana, nakon pozdravne riječi dekanice Fakulteta za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju prof. dr Vesne Maraš, i saradnice projekta, koordinatorke pomenutog fakulteta mr Jovane Drobnjak, prof. dr Miljan Cvetković je prisutne podjetio na kativnosti koje su predviđene agendom za naredna dva dana.

Foto 1. Fotografija sa uvodnog dijela sastanka

Radni dio je započet predavanjem prof. dr Petraq Papajorgij na temu "REVITALISING AGRICULTURE THROUGH ICT". Prof. dr Petraq Papajorgij svoje predavanje bazirao na sljedećim temama:

- Cork 2 declaration and action plan
- Point 7: Boosting Knowledge and Innovation
- The Smart village concept
- Smart village and technology
- Is ict related to economic growth?
- The Smart village philosophy
- The STERM Framework
- Business models for modern rural economies
- The role of the simulation
- The challenge
- New technologies: internet of things
- New technologies: Drones
- New technologies: big data
- New technologies: Blockchain
- New technologies: Artificial Intelligence
- Inter-regional cooperation

Foto 2-3. Fotografija sa predavanja

Nakon kratke pauze nastavljen je rad u paralelnim grupama na radnim paketima WP 2.4, WP4.2 i WP4.3. Radni paket WP 2.4 se odnosio na ToT teams and ToT course toolkits, a radni paketi WP4.2 i WP4.3 odnosili su se na Set of EXPO founding documents, guidelines and materials i Constituted EXPO managing structures and plan of work.

Prisutni na radionicama su diskutovali i radili na djelovima pomenutih radnih paketa, rješenja koja su proistekla iz pomenutih aktivnosti su kasnije prezentovana pred cijelim Viral timom.

Foto 4-8. Fotografije sastanaka sa radnih paketa WP 2.4, WP4.2 i WP4.3

Nakon pauze predstavnici radnih paketa su prezetovali svoje zadatke. Učesnici u okviru radnog paketa WP 2.4 koji se odnosi na ToT teams and ToT course toolkits došli su do sljedećih definisanih tačaka:

Prezentacija treba da sadrži sljedeće:

- Obrazac VIRAL projekta
- Prezentacija treba da ima između 20 i 30 slajdova
- Prezentaciju treba poslati u PPT ili PDF formatu
- Poslednji slajd treba da sadrži podatke o autoru
- Ime datoteke mora biti u formatu A1L1
- Prezentaciju treba poslati sa audio i video prezentacijom

Rokovi:

- 25. jun 2021. za prezentacije
- jul 2021. agronomi pregledaju prezentaciju zajedno sa komentarima
- 15. jul 2021. za prezentacije audio i video materijala
-

Dodatna uputstva:

- Naziv predavanja postavlja autor
- Prezentaciju treba postaviti na Google disk za WP 2.7 Crash kurs
- Sva predavanja iz određene oblasti (Iot, mobilna aplikacija, dronovi, gis i roboti) treba podijeliti u 4 sekcije
- Video prezentacija treba da se zasniva na prezentaciji.

STRUKTURA KURSA ZA STUDENTE

A1 Uvodno predavanje

A1L1 Senzori - Univerzitet u Mariboru

A1L2 Komunikacione tehnologije - 1. dio UNTZ

A1L3 Komunikacione tehnologije - 2. dio UNTZ

A2. Iot sistemi u poljoprivredi

A2L1. Uvod

A2L2. Hardveri u Iot sistemima

A2L3 Sofveri u Iot sistemima

A2L4 Primjeri Iot sistema u poljoprivredi

A3. Mobilne aplikacije

A4. Dronovi

A5. Primjena GIS-a u poljoprivredi:

A6 Primjena robota u poljoprivredi

PREDAVANJA ZA TRENING ZA AGRONOME I SAVJETNIKE

1. Obuke za agronome i poslovni sektor: sadrži uvođenje i primjenu ovih sistema u poljoprivredi
2. Predavanja za savetnike moraju da sadrže aplikaciju i detaljan prikaz sistema

Treninzi treba da budu predstavljeni u dve prezentacije sa jednom pauzom.

Materijali:

1. PPT
2. 20 stranica

ROKOVI:

- 10. septembar 2021. za prezentacije
- 15. septembar 2021. za pregled agronoma
- 20. septembar 2021. za materijal
- 30. septembar za cijeli projekat.

U okviru radnih paketa WP4.2 i WP4.3 koji su se odnosili su se na Set of EXPO founding documents, guidelines and materials i Constituted EXPO managing structures and plan of work, učesnici su se podjelili u 4 grupe, svaka je dobila zasebnu temu.

Teme su bile sljedeće:

1. Upravljačka tijela,
2. Virtuelni sajam,
3. Konferencija,
4. Berza zapošljavanja.

Upravljačko tijelo čine tri odbora (upravljački odbor, programski odbor i odbor za diseminaciju).

1. Upravljački odbor - UO

Upravljački odbor ima zadatak donošenja odluka, predstavljanje projekta..

Odlučeno je da ovom odboru mjesta imaju izabrani predstavnici 6 institucija.

1. Programski odbor - PO

Programski odbor je zadužen za osmišljanje sadržaja događaja i koordisanje istima, kao i promocija i upućivanje poziva za učešće na događajima.

Takođe, je odlučeno ko će biti član ovog odbora.

2. Odbor za diseminaciju - DO

Ovaj odbor ima zadatak da komunicira sa širom javnošću.

Odlučeno je da svaka institucija ima svog predstavnika.

Drugog radnog dana organizovana je posjeta kompaniji „13. Jul Plantaže“. U okviru posjete učesnici su mogli da vide podrum – Šipčanik i Stari Podrum i probaju vina, kao i da se uvjere u rad senzora koji su instalirani i koji se koriste u ovoj kompaniji.

Direktorica sektora razvoja u kompaniji “Plantaže 13. jul”. i Dekanica Fakulteta za prehrambenu tehnologiju prof. dr Vesna Maraš, upoznala je prisutne sa istorijatom i značajem kompanije. Objasnila je jedinstvenost crnogorskog podneblja, smještenog između Jadranskog mora, Skadarskog jezera i visokih planina, koje kao takvo stvara idealne uslove za gajenje i razvoj autentičnih sorti vinove loze od kojih Plantaže proizvode raskošna vina jedinstvenog i prepoznatljivog karaktera.

Prof. dr. Vesna Maraš je podjsetila da je šezdesetih godina prošlog vijeka počela priča o savremenom vinogradarstvu i vinarstvu Crne Gore, kada su spojena poljoprivredna dobra na području Podgorice, Danilovgrada i Virpazara u Agrokombinat „13. jul“, koji se kasnije razvio u modernu kompaniju „13. Jul – Plantaže“. Istakla je da podizanje vinograda površine od 1.500 hektara na samom početku bio nevjerovatan poduhvat na Čemovskom polju koje je u to vrijeme više bilo polje kamena, nego zemlje. Danas je to najveći vinograd u Evropi u jednom kompleksu i prostire se na 2.310 hektara. Prilikom obilaska podruma Šipčanik i Stari podrum, upoznala je prisutne sa istorijatom i kapacitetima kojim pomenuti podrumi raspolažu.

Šipčanik – velepni vinski podrum, nekadašnji je vojni aerodrom, pretvoren u impresivan prostor za odležavanje i starenje vina, smješten u srcu vinograda. Podrum se nalazi na prosječnoj dubini od preko 30 metara ispod zemlje. U obliku je zavojitog tunela, dugog 356 metara. Za Plantaže, ali i za sve posjetioce, Šipčanik predstavlja pravu vinsku riznicu, gdje u drvenim buradima u svakom momentu odležava i stari preko dva miliona litara vina. Pa se tako moglo saznati da Stari podrum predstavlja najstariji podrum u okviru kompanije, ali da je to danas savremeni podrum, sačuvanog starinskog izgleda, u kome se proizvode najbolja vina Plantaža premium i ultra premium segmenta, kapaciteta 5 miliona litara. U njemu se nalazi i arhiva, smještena na 8 metara ispod površine zemlje, u kojoj se trenutno čuva i dozreva 8.000 flaša iz najboljih godina.

Drugi dio posjete se odnosio na rad i upotrebu senzora koje ova kompanija koristi, prisutnima više o ovoj temi rekla je Katarina Pavićević, saradnica za uzgoj voća i vitikulturu u sektoru za istraživanje i razvoj poduzeća “13. Jul Plantaže“. Od 2017. godine kompanija „13. jul Plantaže“ realizuje tri projekta iz oblasti digitalnih tehnologija u okviru prestižnog poziva HORIZON 2020. Realizovani i aktuelni projekti implementiraju praktična pilot rešenja u oblasti precizne poljoprivrede, odnosno preciznog vinogradarstva, voćarstva i vinarstva.

Optimizacija navodnjavanja kako bi se izbegao vodeni stres vinove loze, upotreba klimatskih, prostornih i fizioloških podataka za ublažavanje klimatskih promena, digitalno praćenje bolesti i štetočina u cilju smanjenja upotrebe pesticida i postizanja boljeg zdravstvenog stanja useva - samo su neki od alata novih tehnologija, racionalnija proizvodnja. Na Čemovskom polju, u zasadima breskve na objektu Kuće Rakića, običen je jedan deo postavljene opreme: meteorološka stanicu, senzori za nadgledanje vlažnosti tla i uređaji sa digitalnim zamkama za praćenje prisustva i broja štetočina. Pomenuta oprema instalirana je u svrhu prikupljanja klimatskih podataka, praćenja vlažnosti zemljišta i snimaka dobijenih iz digitalnih feromonskih zamki postavljenih u zasadima breskve na Čemovskom polju. Uz pomoć dobijenih podataka radi se na primeni racionalnijeg i blagovremenijeg navodnjavanja i predviđanja, praćenja i suzbijanja bolesti i štetočina na ovim plantažama, što doprinosi dobijanju boljeg finalnog proizvoda.

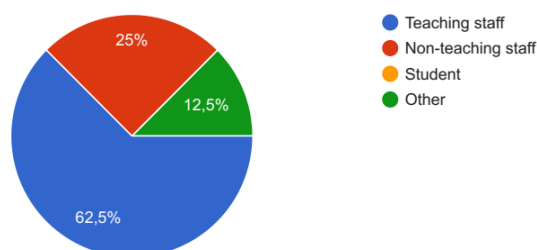

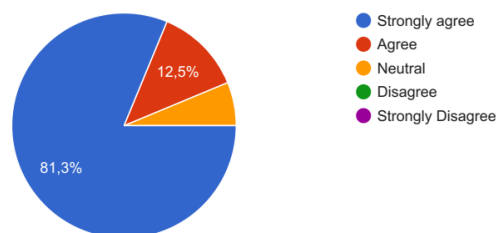

Foto 10-15. Fotografije drugog radnog dana, posjeta kompaniji „13. Jul Plantaže“

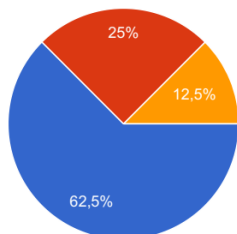
U sklopu evaluacije održanog sastanka u Podgorici, učesnici su imali priliku da putem anketnog upitnika ocjene pojedine segmente rada. Kategorija učesnika je bila podjeljena na 62.5% nastavno osoblje, 25% nenastavno osoblje i 12.5% ostalo (grafikon 1). Na pitanje da li je sadržaj održane radionice bio koristan i relevantan veliki procenat (81.3%) ispitanika je odgovorio da je upotpunosti saglasan (grafikon 2). Veći broj ispitanika (62.5%) se upotpunosti složio da je radionica pravilno pripremljena za novo učenje o razvoju alata za obuku i organizaciju EXPO događaja (grafikon 3). Takođe veliki broj ispitanika (81.3%) se upotpunosti usaglasio da su odgovorne osobe dobro pripremljene i upućene u teme sastanka (grafikon 4), a veći broj ispitanika (68.8%) se upotpunosti usaglasio da je posjeta kompaniji „13. Jul Plantaže“ bila korisna i da je iz nje proisteklo novo znanje u vezi upotrebe ICT u poljoprivredi (grafikon 5). Isti broj ispitanika je saglasan upotpunosti da je plan, vrsta, odgovornosti i dinamika realizacije dolazećih događaja – radni paketi WP2 i WP4 jasni (grafik 6). Takođe, većina ispitanika je upotpunosti saglasna (75%) da je vrijeme trajanja radionice i sastanka bilo odgovarajuće (grafikon 7). Očekivanja oko 70% ispitanika su upotpunosti ispunjena (grafikon 8).

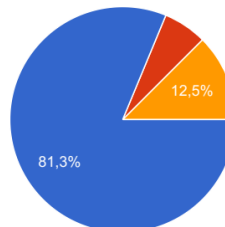
Grafikon 1.

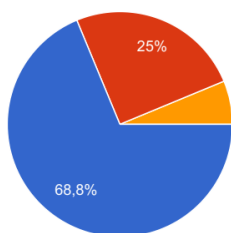
Grafikon 2.

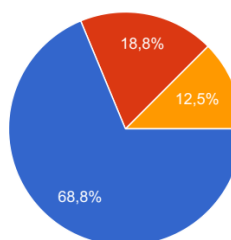
Grafikon 3.

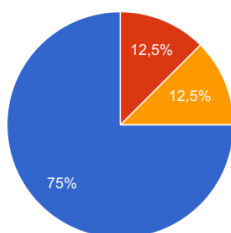
Grafikon 4.

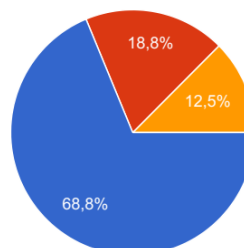
Grafikon 5.

Grafikon 6.

Grafikon 7.

Grafikon 8.

Najznačajniji rezultati sastanka bili su sljedeći:

- ☞ sastanak je pružio priliku za učenje o važnosti učešća u projektima za daljnja istraživanja i razvoj u području robotike, bespilotne tehnologije, GIS i mobilnih aplikacija;
- ☞ učesnici su se složili oko poštovanja koraka i rokova za izradu studentskog kursa iz područja IT-a u poljoprivredi;
- ☞ učesnici su se dogovorili oko redosleda koraka u realizaciji EXPO događaja;
- ☞ učesnici su imali prilike upoznati se s radom uspješne proizvodnje i prerade u kompaniji „13. Jula Plantaže“ koja primjenjuje suvremenu IT tehnologiju.

viralerasmus.org

Više o samom sastanku na sledećim adresama:

<https://fptbhe.udg.edu.me/obavjestenja/5276-viral-radionica,-sastanak-i-prakti%C4%8Dni-primjeri>

<http://viralerasmus.org/radionica-sastanak-i-practicni-primeri/>

Podgorica,
23.06.2021.

Pripremili:
Andrijana Ćuković, UDG
Blažimir Ćetković, UDG
Katarina Pavićević, 13. Jul Plantaže

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

